Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Muistio

10.10.2022

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Sisäministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi esitutkintalain 3 luvun 11 §:n ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 8 a §:n ja 5 luvun 13 §:n muuttamisesta (HE 144/2022 vp) sekä toimenpidealoitteesta TPA 94/2022 vp

Lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä HE 144/2022 vp.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi esitutkintalakia ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia. Esityksen tavoitteena on nopeuttaa lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyä.

Esityksessä ehdotetaan, että esitutkinta olisi toimitettava kiireellisesti, jos epäillään alle 18-vuotiaaseen kohdistunutta seksuaalirikosta taikka alle 18-vuotiaan henkeen, terveyteen, vapauteen, yksityisyyteen, rauhaan tai kunniaan kohdistunutta rikosta. Myös syyttäjän tulisi näissä tapauksissa ratkaista kiireellisesti, nostaako hän syytteen, sekä nostaa syyte viivytyksettä. Tuomioistuimessa pääkäsittely olisi näissä tilanteissa aloitettava 30 päivän kuluessa asian vireilletulosta

Sisäministeriö pitää esitystä kannatettavana.

Esityksessä ehdotetaan, että poliisin ja syyttäjien tulisi käsitellä kiireellisesti lapsen henkeen, terveyteen, yksityisyyteen, rauhaan, kunniaan tai vapauteen kohdistuvat rikokset ja lapseen kohdistuvat seksuaalirikokset. Käräjäoikeudessa pääkäsittelyn aloittamiselle olisi 30 päivän määräaika asian vireilletulosta.

Erityisesti lapsiin kohdistuva verkkorikollisuus on lisääntynyt. Erilaisten älylaitteiden yleistyminen on vaikuttanut siihen, että esitutkinta voi olla varsin moniulotteista ja kansainvälistä. Nopea ja tehokas tutkinta edellyttää entistä enemmän myös teknistä ja kansainvälistä osaamista varsinaisen esitutkinnan ohessa - esitutkinnan, joka kyseessä olevissa asioissa on monilta osin erittäin vaativaa, vaatii koulutuksen ja kokemuksen ohella jatkuvaa uuden oppimista sekä oheistoimia kuten välttämätöntä työnohjausta. Tutkinnan kestolle on tällaisten asioiden osalta vaikea asettaa tiukkoja määräaikoja, koska tarvittavien todisteiden hankinta ei ole yksiselitteistä. Käytännön tilanteet voivat vaihdella, ja ilman tutkinnan (kuin myös muun rikosprosessin) resursoinnin lisäämistä lapsia koskevien käsittelyjen nopeuttamisen seuraus on vääjäämättä se, että muiden asioiden käsittely viivästyy sen johdosta.

Asianmukainen laadukas esitutkinta ja sen viivytyksetön toimittaminen ovat tärkeitä koko rikosoikeudellisen järjestelmän toimivuuden ja uskottavuuden kannalta. Julkisen talouden sopeuttamistoimet poliisisissa ovat kohdistuneet erityisesti tutkintaan, sillä kenttätoiminnan eli valvonta- ja hälytystoiminnan tulee kyetä toimimaan kaikissa tilanteissa. Monissa poliisiyksiköissä tutkinta on kuitenkin ruuhkautunut ja tutkintahenkilöstöön kohdistuu kova työpaine, joka asettaa johtamiselle ja erityisesti prosessien johtamiselle vaatimuksia.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Sisäministeriö PL 26 00023 Valtioneuvosto	 Kirkkokatu 12 Helsinki	 0295 480 171 +358 295 480 171	 09 160 44635 +358 9 160 44635	 kirjaamo.sm@govsec.fi www.intermin.fi

Poliisin osalta lainsäädäntöuudistuksen myötä vuosittain noin 8 200 sellaista asiaa, jotka nykyisin käsitellään ilman erityistä kiireellisyyttä, tulisi kiireellisesti käsiteltäviksi. Poliisin tilastoja tarkastellessa tulee ottaa huomioon, että sellaiset lapsiin kohdistuvat rikosasiat, joissa on epäiltynä alle 18-vuotias henkilö, tulevat jo nykyisin kiireellisesti käsiteltäviksi. Sen vuoksi tilastoista tulee tarkastella tapauksia, joissa asianomistaja on alle 18-vuotias ja epäilty täysi-ikäinen. Poliisin tilaston perusteella vuosina 2019—2021 lapsen henkeen, terveyteen, yksityisyyteen, rauhaan, kunniaan tai vapauteen kohdistuvia rikoksia ja lapseen kohdistuvia seksuaalirikoksia, joissa epäilty oli täysi ikäinen, on ollut keskimäärin 8 240 vuodessa.

Esityksestä aiheutuisi poliisille 29 henkilötyövuoden (71 000 e/htv) lisätarve. Vuoden 2023 lisämäärärahatarve on neljännes pysyvästä lisätarpeesta. Poliisille aiheutuisi siten henkilöstökustannuksista 515 000 euron lisämäärärahan tarve vuonna 2023 ja 2,059 miljoonan euron vuosittainen lisäkustannus vuodesta 2024 alkaen. Nämä kustannukset kohdistuvat sisäministeriön hallinnonalalle momentille 26.10.01

Poliisin tietojärjestelmät eivät tällä hetkellä tue ehdotettuja muutoksia. Poliisiasian tietojärjestelmään Patjaan tulee tehdä muutoksia, jotta vaaditut tehtävät voidaan hoitaa. Sen lisäksi muutokset täytyy suunnitella myös rakenteilla olevaan viranomaistietojärjestelmä Vitjaan. Muutostöistä aiheutuisi poliisille kertaluonteiset 50 000 euron tietojärjestelmäkustannukset.

Esitykseen liittyvä rahoitustarve on poliisille myönnetty; 515 000 euron lisämääräraha sekä kertaluonteiset 50 000 euron tietojärjestelmäkustannukset. Näin ollen sisäministeriö katsoo, että esityksessä ehdotetut muutokset on myös tosiasiallisesti mahdollista toteuttaa.

Marko Meriniemi
Lainsäädäntöneuvos